

Joaquim Mallafrè, traductor de teatre

Tornar a casa

Harold Pinter

Traducció de Joaquim Mallafrè

Arola Editors, 2007

Joaquim Mallafrè no necessita presentació com a traductor. Els seus trenta anys de carrera l'han convertit en un dels noms bàsics de les lletres catalanes del darrer terç del segle XX. Traductor escrupolós, de llarg recorregut, no ha convertit la traducció en una professió, actitud que l'hauria obligat a acceptar encàrrecs i a treballar a preu fet, amb presses i restriccions diverses. Dedicar-se professionalment a la docència li ha permès escollir les obres que ha traduït. I d'aquesta manera algunes de les obres cabdals de la literatura en llengua anglesa han pogut ser editades en català. En destaquen l'*Ulisses* de James Joyce, el *Tristram Shandy* de Laurence Sterne i les seves traduccions de peces teatrals de Samuel Beckett i Harold Pinter. Però hi podríem afegir *Viatge sentimental*, del mateix Sterne; *Dublínesos*, també de Joyce, o *Tom Jones*, de Henry Fielding; i també peces teatrals de John Osborne, Ronald Harwood o Alan Ayckbourn.

Entre els autors escollits per Mallafrè hi ha, com hem vist, Harold Pinter. Enquadrat pels historiadors del teatre, junt amb altres autors com Beckett, Ionesco o el nostre Pedroló, dins el corrent conegut com a teatre de l'absurd, la seva teatralitat es caracteritza per la creació d'atmosferes inquietants, en què allò que es diu només és una pantalla que dissimula o amaga una altra veritat. És aquest llenguatge concís i aquesta importància d'allò no dit el que converteixen la traducció de les obres de Pinter en una empresa agosarada. Joaquim Mallafrè ho va intentar per primer cop amb *The homecoming* (1964), que va traduir i publicar amb el títol *Qui a casa torna* (Institut del Teatre, 1986). Després va venir el volum de peces breus *Esquetxos i altres peces*, traduït amb Víctor Batallé (Institut del Teatre, 2001). I l'any passat va revisar el primer dels textos que el CAER va estrenar i publicar amb el títol *Tornar a casa* (Arola Editors, 2007). *The homecoming* és una de les millors obres de Pinter i, alhora, una de

---

les més dures, a través de la qual posa al descobert les entranyes de la institució familiar, que deixa ben a la vista.

El fet que Joaquim Mallafrè signi dues traduccions d'aquesta mateixa obra, separades vint anys l'una de l'altra, ens permet de veure la seva manera de treballar i alguns dels criteris amb què actua. En un ràpid acarament dels dos textos, arribem a la conclusió que, en línies generals, la traducció és la mateixa. Sobretot, Mallafrè hi manté la sintaxi i la prosòdia.

La traducció de l'any 1986 sona igual que la del 2007, i això és així perquè es tracta d'una traducció ben feta, de la qual s'han corregit errors, s'han revisat alguns criteris i, sobretot, s'han substituït algunes expressions («faré un prim» passa a ser «faré un cigarro»; «passa'm una llosca» passa a «dóna'm un cigarro»; «bardaix estúpid» canvia per «beneit del carall»; «el bútxara» es converteix en «el dat pel sac»; etc.) que converteixen el text en més eficaç des d'un punt de vista teatral.

Així, el pas de *Qui a casa a torna* a *Tornar a casa* manté tota la seva riquesa lingüística i tota la fidelitat a l'original, alhora que guanya en funcionalitat dramàtica.

JOAN CAVALLÉ

Publicat al diari *El Punt* el 18 de febrer de 2008

http://www.vilaweb.cat/www/elpunt/noticia?p_idcmp=2743578